

Dedova povest.

(Spisal B. Prostoslav.)

Zima, zima... Burja je zavijala srdito okoli hišnih voglov in zasipala s sneženim prahom okna, piškala skozi drevje in lomila okorne, zmrzle, s snegom obložene veje. Na zemljo je legala mrzla severna noč, brez srebrnih zvezdic, brez svetlega meseca na nebesu, noč oblačna in meglena. Ej, neprijetno je bilo zunaj pod prostim nebom, a v sobi poleg gorke peči je bilo lepo in prijetno. Okoli dedka smo se tiščali otroci in poslušali verno in zvesto, kar nam je pravil. Sedel je na peči in v kožuh je bil zavit. Da, v kožuh, ej našega dedka je tako rado zeblo, tako rado, da po zimi ni mogel prebiti brez njega. In tisti večer nam je pravil, kako je bilo na svetu za njega dni, ko je bil on še mlad. Povedal nam je, kako se mu je godilo na Hrovaškem, ko je neke jeseni odšel tje doli s svojim očetom. Ne vem več vsega, kar nam je pravil, mnogo sem pozabil, a sledeča dogodka mi je ostala še zvesto v spominu. Zapisal jo bom po svoje — dedek je znal jako lepo pripovedovati — a, škoda, da sem mnogo pozabil, sicer bi vam jo povedal z njegovimi besedami.

„Tedad sem bil še mlad“, tako je govoril dedek, „komaj petnajstkrat sem šele obhajal svoj god, ko je bila pri nas prav slaba letina. Toča nam je pobila žito, krompir je pognil v premokri zemlji, ker je deževalo skoro neprestano, a kar ga je še ostalo, je bil črn in objeden od miši. Bila je jesen, a nam doma je že primanjkovalo živeža. Zato sem šel z očetom na Hrovaško v hrastove šume, da si prislužim kaj denarja in ne bom doma izpodjedal mlajših bratov, katerih je bila cela kopa. Težka je bila pot od doma. Bilo je tedaj prvič, da sem se ločil za delj časa od matere, zato ni čudo, če so mi solze padale po licih in mi je srce pokalo od žalosti. Dolgo smo hodili s tovariši, ki so bili tudi namenjeni tje doli, predno smo prišli do kraja, kamor smo bili namenjeni. Lepe so bile one šume, orjaški hrasti so dvigali košate vrhove visoko v zrak in široke veje so se širile na vse strani. Z drvarji smo se zmenili, da jim bom jaz kuhal in za plačilo dobil od vsakega na teden jeden srebrn groš. Kuhe seveda nisem bil vaje, a človek se vsemu priuči; no, to pač tudi ni bilo nič težkega. Žganjce sem jim kuhal dan na dan, le malokdaj je bilo kaj drugega.

Ob sobotah zvečer so se navadno drvarji prej vrnili od dela kot druge dneve; okolo pete ure so bili že skoro vselej doma. Neke sobote zvečer sem prosil očeta, naj mi dovolijo, da grem v uro oddaljeno cerkev, kamor smo hodili k maši, pomolit k Materi Božji. Ker sem bil večerjo že pripravil in tudi za drugi dan storil vse, kar je bilo potrebno, me oče niso zadrževali. In takoj sem odšel proti cerkvi.

Oj, kako veselo se mi je zdelo pred oltarjem Marijinim; tako domače se mi je vse videlo, kot da sem tam daleč, daleč v rodni vasi. Tako milo me je gledala nebeška Mati, da so mi kar solze prišle v oči, in le še bolj goreče sem molil k nji, Zaščitnici vseh sirot.

Pozno na večer, ko je prišel cerkvenik zapirat cerkev, sem šele odšel. Hitro sem korakal, a v temni noči sem izgrešil pot. Hodil sem dolgo, dolgo, a pota ni hotelo biti konec. Tema, črna in gosta, me je obkrožala od vseh strani, nad menoj so pokale v vetru hrastove veje in polagoma je začelo snežiti. Nikamor več se nisem znal obrniti in pot sem bil zgrešil popolnoma. Spodtikal sem se ob korenine, padal v izkopane kotline in se zadeval ob hrastove šture. A moja groza se je še podvojila, ko zaslišim v daljavi zavijanje in tuljenje volkov; kar zagomazelo mi je po udih, znoj mi je oblil čelo in postalo mi je vroče, dasi je bil zrak oster. Sklenil sem roke in pričel goreče moliti; priporočal sem se v varstvo Materi Božji in angelju varuhu, a mej tem šel vedno naprej proti oni strani, kjer se mi je zdelo, da so oče. Kar zapazim neko luč, ki se je svetlikala skozi drevje, sedaj je izginila, pa se zopet prikazala. Srce mi je pričelo močnejše bít, pogum se mi je vračal in molil sem še zaupljiveje. Spomnil sem se Marijinega kipa v cerkvi, kjer sem ravno poprej molil, — spomnil sem se njenih milih očíj, kot bi mi hotele reči: „Jaz ne zapustim zapuščenih“, in bil sem v hipu prepričan, da me je ona privedla na pravo pot. V gozdu bi bil prav lahko zmrznil, ali bi me požrli sestradani volkovi, katerih se je po cele tolpe potikalo po gostih šumah. Kmalu sem dospel do one lučke, gorela je v mali kapelici pred lurško Marijo, ki je bila prav malo oddaljena od naše koče. Zahvalil sem se Materi Božji za rešitev in odšel proti domu.“

Dedek je utihnil, a mi smo še dolgo mislili na one goste hrastove šume, na ono cerkvico in kapelico z Marijinim kipom.

Kaj so nam pripovedovali naš dedek?

(Spisal Zorán.)

8. Ljudomil.

^v
Zivel je kmet Ljudevit, ki je bil zelo ubog. Ni imel družega kot borno kočo in majhno njivo. Trdo je moral delati, da si je služil vsakdanji kruh, a radi tega ni bil nevoljen ali celo skop, ne, temveč veselo si je prepeval in vsakemu je rad pomagal in postregel, kolikor je le mogel. Nikoli ni nikogar žalil in tudi nobeni živali ni prizadejal nikdar nič hudega. Bil je zelo dobrosrčen, in zato so mu rekali Ljudomil.

Nekoč je bila velika suša, in vse se je posušilo. Nastala je zelo huda lakota, in ljudnje so strašno trpeli, ker niso imeli ni vode ni ne kruha. Tedaj je preiskala Ljudomilova žena vse predale in je spekla kolaček kruha iz moke, kolikor se je še našlo. Veselila sta se, da se bodega vsaj jedenkrat še najedla kruha. Ko se je kolaček spekel, prišel je baš tedaj ubog starček in je zaprosil, naj mu dasta vsaj grizljeje kruha, da ne bode poginil lakote.

„Kako dolgo bi pa imela midva ta-le kolaček?“ je rekel Ljudomil, kateremu se je v srce smilil ubogi starec, dajva ga raji starcu, da mu bode pomagano.“